

RODERIK
SIX

in
het
wit

2025 Prometheus Amsterdam

Dank aan Kunstencentrum VIERNULVIER en de KANTL

Alle rechten voorbehouden. Tekst- en datamining van (delen van) deze uitgave is uitdrukkelijk niet toegestaan.

© 2025 Roderik Six

Omslagontwerp Sven Verhaeghe

Omslagbeeld *Snowcrystals*, c.1903-10 (gold-chloride toned photomicrograph), Bentley, Wilson A. (1865-1931). Courtesy of Swann Auction Galleries/Bridgeman Images

Foto auteur Johan Jacobs

Zetwerk ZetSpiegel, Best

www.uitgeverijprometheus.nl

ISBN 978 90 446 5922 1

Voor de vrolijke raaf

Time is what happens when nothing else happens

Richard Feynman

Het sneeuwde.

Op de bus naar het rusthuis leunde M net niet met haar voorhoofd tegen het raam – de kou slechts een gedachte-streepje van haar huid verwijderd.

Haar adem legde een laagje damp over het glas; nu nog een hartje, een lachend gezichtje. Maar M raakte de wasem niet aan. Ze wreef de jeuk uit haar vingertop en keek naar de vlokken, naar het vrolijk gedwarrel, de winter die over de stad danste.

Op het voetpad ploegde een oude vrouw met haar boodschappenkar door de bleke smurrie. Met haar andere hand trok ze een groezelig wit hondje voort, de leiband strak gespannen. Zijn vacht een vale camouflage, zijn koolzwarte ogen gestolen van een blinde sneeuwpop.

Sneeuwen zou geen werkwoord mogen zijn, dacht M, net voor ze met een harde schok in haar zitting werd

gedrukt. De bus, een harmonica op wielen en diesel, slipte en zwenkte, en de chauffeur trok het voertuig weer vloekend recht, de dood nog maar eens een halte afgewend.

Al dat gedwarrel, die speelse kristallen die meer zweven dan vallen, het heeft niets met labeur te maken. Het verbum mist daadkracht en gewicht, het mist sleur.

Sneeuwen – het klinkt als de wind die met vingers van licht de kruin van een kind streelt.

M kende sneeuw. Ze had veel sneeuwstormen meegemaakt, arctisch geraas en blizzards, het geril dat je tanden deed trillen, de vorstbeten en het rondvliegend ijs dat je gezicht aan flarden reet. Ze had het gevoeld, de gevoelloosheid. De vrieskou die je botten versplintert, die je lichaam bezet als een hellevuur, die elke zenuw verschroeit – Dante had gelijk toen hij de duivel verankerde in een ijsblok: kou is het ware inferno.

M kende sneeuw. En ze kende de regen, en de bliksem in de Zwitserse bergen en een fatale picknick. Ze kende de wrede zon op het strand, de loop van een pistool, glimmend in het licht. Ze kende tropische stormen, hoe die op komst waren, donker aan de horizon, en hoe die later palmbomen uit de grond zogen.

De herfst, natuurlijk kende M de herfst, met zijn schaduw op de zonnewijzers en zijn rusteloos door lanen

dwalen. M kende de lente, met haar springerige violen, en verzen die plat liggen, loom op het gras bij de eerste warmte. Ze kende de zomer, de eindeloze zomer met haar strooilicht, droge beloftes en flinterdun blauw.

M kende de hagel op haar handen, de nijdige beten en de gaten in de paraplu, en M had meteorieten zien neerstorten op de aarde, en kikkers en diepzeeduikers, en sprinkhanen die de lucht verduisterden en oogsten kaalvraten. M had alles uit de hemel zien vallen, regel na regel, de meest vreemde elementen die aan de zwaartekracht gehoorzaamden.

M kende het weer. Ze was gepromoveerd op meteorologische fenomenen in de moderne roman.

Aanvankelijk richtte haar onderzoek zich op Amerikaanse auteurs die de gouden stelregel van misdadschrijver Elmore Leonard – ‘*Never open a book with weather*’ – grijnzend aan hun laars laptten. Hetzelfde gold blijkbaar voor droomscènes die ook niet in een roman thuishoorden.

De smeltende sneeuw in *De verborgen geschiedenis*, het koudefront dat over de prairie raast in *De correcties*, de winderige februaridag en de onzichtbare hond in *Buitenlandse verhoudingen* – aan rebellen geen gebrek, maar naast Tartt, Franzen (die ze ooit kort interviewde, na een kwartier legde hij zijn hand op de hare met de vraag

of ze geen gram coke kon regelen) en Lurie diende zich een hele stoet auteurs aan, allemaal vastberaden om Leonard een neus te zetten door hun romans expliciet met het weerbericht te openen.

Het liep algauw uit de klauwen. Tot M in een nachtelijke flits van inspiratie aan de vulkaan dacht. De Indonesische vulkaanuitbarsting die in 1816 Europa in duisternis en kou dompelde. Het grauwe weer zou Mary Shelley, Lord Byron en William Polidori aangemoedigd hebben tot het schrijven van hun spookverhalen. Vampiers en droevige monsters: allemaal het resultaat van kwade magma.

Dus draaide M de redenering om. Welk weer was het toen Tarrt en haar collega's hun openingszinnen schreven? Had het echte weer een impact op het fictionele? Het kostte haar jaren research, en ze moest leren werken met algoritmes die weermodellen lieten terugkeren in de tijd, die als het ware het verleden voorspelden, maar eens ze haar doorwrocht werkstuk publiceerde, maakte ze meteen furore in de academische wereld. Kort na haar doctoraatsverdediging kreeg M een job aangeboden bij het Prinselijk Instituut voor Taal en Letteren, een vermaarde instelling, zo vermaard dat de naam simpelweg werd afgekort tot het Instituut, en tegenwoordig was ze verantwoordelijk voor de digitalisering van het literair archief dat uit duizenden manus-

cripten, brieven en kattedelletjes bestond, precieuze handgeschreven vellen die ze één voor één onder een scanner legde.

Vaak spendeerde ze uren aan de machine, voorovergebogen boven een verblindend licht dat monotoon over de hoge plafonds zwiepte.

Schokkerig stopte de bus bij een halte. Er stonden een paar sporttassen te wachten, en verderop in het veldje bekogelden jongens elkaar met sneeuwballen. In hun enthousiasme hadden ze de bus niet zien aankomen, maar de chauffeur had geduld; het zou toch een trage dag worden. De jongens renden door de enkeldiepe sneeuw en stapten op. De laatste had nog een sneeuwbal in zijn hand. Bevreemd keek hij naar de koude klomp. Alsof hij nu pas beseftte hoe raar dat was, gestold water. Met enige weerzin gooide hij de bal in de vuilnisbak.

Soms droomde ze van een stofzuiger die alle woorden van de vellen zoog. Of het archief was een gigantische fabriekshal, vol paletten papier, de scanner een kwaad-aardig gevaarte dat ze moest voederen om het gunstig te stemmen. Een wimper later was de machine weer gekrompen tot een luciferdoosje – M die met trillende vingers postzegels tussen een pincet klemde, de frustratie die haar ogen deed branden.

In haar dromen was het donker en stil. Op kantoor waadde ze door een lage bromtoon. Zware ventilatoren koelden de servers waar de software geheimzinnige berekeningen uitvoerde. Het programma zette de manuscripten woord voor woord om in gedrukte letters maar M moest regelmatig bijspringen: als het handschrift onleesbaar was, moest zij aan de hand van de context beslissen welk woord nu precies uit de pen van de auteur was gevloeid.

Dat was omslachtig. De computer moest getraind worden, moest de sierlijke krullen en de hanenpoten leren ontcijferen, en om dat proces te bespoedigen, had M teruggегrepen naar haar doctoraat: kon een algoritme ook hier soelaas brengen? Toen ze online een kostbare eerste druk van *Remainder* van Tom McCarthy wilde bestellen – ‘*It involved something falling from the sky. Technology. Parts, bits.*’ –, besepte ze dat de oplossing onder haar vingertoppen lag.

Op websites moeten mensen om de haverklap bewijzen dat ze mens zijn, door verkeerslichten aan te klikken, of een letterbrij over te tikken. Samen met haar collega van IT voegde M de twijfelwoorden toe aan de database zodat een anoniem leger de klus klaarde. Telkens als je je paswoord kwijt was, of een jas wilde bestellen, hielp je onvermoed het Instituut.

Toch bleven veel hiaten staan; sommige bladspiegels

leken wel met blanco's doorhageld. Niet dat daarmee meters wereldschokkende literatuur verloren ging. Schrijvers leken verdacht veel op gewone mensen. Sporadisch ontdekte M nog wel eens een verdwaalde versregel of een halfslachtig romanidee, maar meestal waren de brieven en dagboeken gevuld met doorsnee-beslommeringen. Een praatje met de buurman, een lekkend dak, de overvloed aan spruitjes op het menu, een klaagzang over het weer – de banaliteit droop van de pagina's.

M had geen idee wie al die huiselijke taal wilde lezen. Een handvol wanhopige literatuurstudenten misschien, een biograaf op zoek naar poëtische eetgewoontes?

Tegelijk ontroerde het haar: auteurs die doorgaans sakkerden over het gebrek aan geld, prijzen en erkenning besteedden een groot deel van hun inkt aan het alledaagse. Het leven bestond blijkbaar uit opstaan en naar de tuin kijken. Blij zijn met een roodborstje. Koffie drinken onder een eik. Het haar van je dochter borstelen. Boterhamdozen vullen. Piekeren over je zieke tante. Een reis plannen, rekeningen betalen. Boodschappenlijstjes en dode vrienden afvinken.

De bus tufte langs de watersportbaan. In de zomer krioelde het daar van kleurrijke kajaks en roeiboten die ritmisch door het water kliefden. Nu was het een brede

witte streep – de langgerekte vijver leek een eindeloze kantlijn.

Dikke vlokken belemmerden het zicht. De chauffeur zat kromgebogen over zijn stuur, de ruitenwissers zwiepten piepend over het glas. M vreesde dat hij er de brui aan zou geven. Dat hij, verslagen door de sneeuw, de bus zou parkeren en de passagiers zou aanmanen af te stappen. Maar na een flauwe bocht verminderde de sneeuwval abrupt tot kleine stuifkorrels en aan de volgende halte zag M de jongens met de sportzakken richting een kantine sjokken.

Een eend waggelde verweesd over het flinterdunne ijs. Boven het gecraqueleerde water – een momentopname – hing een volleybalnet gespannen; ijspegels dropen als glazen dolken langs de mazen.

Het was wachten op de eerste vermetele schaatser.

M dacht aan de dokter.

De nieuwe, jonge dokter Swart die haar aan de telefoon bombardeerde met medisch jargon. Niet om blasé te doen, hij leek oprecht blij dat hij zijn cryptische taal voor het eerst in het veld kon gebruiken. Al die complexe tongbrekers die tot voor kort dode letters waren, lemma's in een cursus, kwamen nu tot leven. M hoorde hem door de lijn heen wapperen met scans. Vol enthousiasme benoemde hij de gehavende vleeswaren: gyrus,

Broca, suprachiasmaticus, pariëtaal en subarachnoïdaal – het was een festijn voor gevorderde Scrabble-fans.

M kende de termen. De vorige arts, dokter Steels, had de vaktaal in de beginjaren ook gebezigd. Later was hij daarvan afgestapt. ‘Het zijn holle woorden. Het klinkt slim, maar eigenlijk weten we bitter weinig over die grijze materie. Een ster een naam geven brengt de hemel niet dichterbij.’

M vertrouwde dokter Steels, die al op leeftijd was toen hij in haar leven kwam. Hij zag er plomp uit voor een arts; hij torste duidelijk wat overtollige kilo’s mee maar hij kon verbazend vinnig zijn. Ze zal nooit vergeten hoe hij een keer een vallende naald tussen zijn vingers ving – een stalen glinstering die hij aan de zwaartekracht onttrok –, die dan doodgemoedereerd weer ontsmette en op de spuit klikte.

Ondanks de vele uren die ze in zijn kabinet sleet, wist M bitter weinig van dokter Steels’ privéleven. Ergens is dat vreemd. Huisartsen kennen elke krakkemikkige vezel in je lichaam – van anale kloven tot de kanker in je borst – en aanhoren zonder verpinken al je diepste zielenroerselen, maar omgekeerd zijn het sfinxen. Niemand die hun ooit vraagt hoe het gaat. We willen het niet weten, willen niet ontdekken dat ook zij feilbare wezens zijn met kwaaltjes en huiselijke problemen en graven waar ze elke maand verse bloemen neerleggen.

Artsen moeten raadsels blijven, kluizen waarin we onze geheimen bewaren – al het menselijke moet hun vreemd zijn.

Toch moet hij ooit terloops over zichzelf gesproken hebben. M wist dat hij een tweeling had en dat hij van diepzeeduiken hield.

Dat eerste vond ze griezelig. Het idee van een dubbelganger, van twee identieke lichamen deed haar huiveren; dat soort anomalie hoorde niet te bestaan. Ook al beseftte M terdege dat haar afkeer gebaseerd was op flauwe horrorfilms en mythes over telepathie, toch moest ze bij elke consultatie de rilling uit haar geest borstelen. Hoe moet het voelen, beseffen dat je een fabrieksfout bent, dat je niet uniek bent, hoogstens geschikt als reserveonderdeel? Hoe leef je, dag in, dag uit met een spiegel van vlees? En telt het als je je wederhelft – de overvloedige ander – vermoordt? Je berooft de wereld toch enkel van jezelf?

M schrok telkens van haar lugubere gedachten maar ze vond rust in het beeld van een dokter die in een wet-suit de diepzee verkende. Naast de gecapitonneerde deur van zijn kabinet hing een grote foto van een manta waar M ademloos naar kon kijken. Het majestueuze zeedier, meer een sierlijke schaduw dan een vis, kliefde zorgeloos door het helblauwe water. Vlekjes zon dwarrelden door het beeld. Links vanonder wuifde een bosje

koraal verstild naar de toeschouwer, rechts probeerde een napoleonvis het kader te ontvluchten.

Dokter Steels stak zijn trots niet weg toen hij bekende dat hij de onderwaterfoto had genomen: 'Op vakantie in Egypte. Dan ga ik altijd duiken. Ik zou het geen sport durven noemen maar het is fijn om even gewichtloos te kunnen zijn. Om even geen mensen te zien.' Dat laatste was hem duidelijk ontglipt, hij keek M betrappt aan, maar ze had alle begrip voor zijn onderwaterdroom. Een wereld zonder zwaartekracht, zonder de veelheid van vlees.

'Die belletjes zijn trouwens van mijn mondmasker.' Hij wees naar de spikkels zuurstof die door het kristal bruisten. 'Blijft toch een wonder, ademen onder water. Zodra ik op pensioen ben, vlieg ik naar Australië om het Great Barrier Reef te verkennen. Als het tegen dan nog bestaat tenminste.'

Wat toen nog veraf leek, was recent werkelijkheid geworden. Dokter Steels ging op pensioen, zonder poeha, zonder afscheidsdronk. M was zelfs wat beledigd door de koele overdracht van het dossier, de laatste handdruk die niet meer dan een handdruk was. Had ze een traan verwacht, een innige omhelzing? Nog wat levenswijzheid? Een persoonlijk telefoonnummer voor mocht er nog iets?

Nog een tijd lang bleef er een ijs splinter in haar hart steken, maar ondertussen had ze hem vergeven. De

gedachte aan dokter Steels, zwevend door een aquarel, lachend naar grappige vissen, de camera in de aanslag, deed haar glimlachen en ze wenste hem – zonder enige rancune – lange, zondoordrenkte jaren toe.

Pas later beseftte ze, tot haar schaamte, dat ze zijn voornaam niet wist. Hij was een dokter, een stielman die lichamen oplapt. Meer niet.

En nu was er dus een nieuwe, jonge dokter. Dokter Swart. Toen hij zich aan de telefoon voorstelde, vroeg M zich in een vlaag van beroepsmisvorming af of de artsen voor het rustoord alfabetisch werden benoemd, en hoewel zijn medische uitleg overbodig was – in haar hoofd kon M elke aangetaste kwab met een denkbeeldige vinger aanduiden – merkte ze dat ze geboeid luisterde. Meer nog dan zijn jeugdig enthousiasme was het zijn stemtimbre dat haar bekoorde. Timbre was het juiste woord: warm, brommend – een briesje dat de huid tussen haar schouderbladen liet tintelen.

M had de vraag niet over haar lippen gekregen. Te vroeg. Te delicaat. Te.

Maar straks zouden ze elkaar voor het eerst ontmoeten.

Zondag, dacht M, hij werkt op een zondag.

Voor de bus reed, stapvoets, een strooiwagen. Uitlaatgassen dreven laag boven de grond en een geel zwaai-

licht gaf de sneeuw een misselijkmakende kleur. Het was alsof iemand op een sprookje piste.

De verwarming stond loeihard en de stoffige hitte vermengde zich met de klamme warmte van natte winterjassen. Een eerste streepje vreemd zweet prikkelde M's neusvleugels. Discreet snuffelde ze onder haar kraag: haar deo hield stand, gelukkig. Ze ademde een tijdje door haar mond, met milde walging, ervan overtuigd dat de zure geur haar tandvlees aantastte. Ze onderdrukte de neiging om haar kiezen te likken.

De hortende slakkengang, de opeenstapeling van weeë warmtelagen, de plakken oranje die traag over het raam werden uitgesmeerd... de boterige klomp werkelijkheid karnde door haar maag. M was blij dat ze niet ontbeten had, anders had ze de vloer en de zetelbekleding al ondergekotst. De gedachte aan een ranzig poeltje half verteerde ontbijtgranen hielp niet echt; M snakte naar een hapje frisse lucht.

Sowieso had ze al last van reisziekte, een vervelende aandoening die verergerde als ze op een voertuig zat te lezen. Op de trein lukte een boek nog net, mits ze in de rijrichting kon zitten, maar op een hobbелende bus werd ze veroordeeld tot doelloos rondkijken, een ouderwetse bezigheid in tijden waarin iedereen op zijn telefoon loerde. Zelfs nu, tijdens een uiterst zeldzame sneeuwbus, zaten haar medepassagiers vastgekluiserd

aan hun schermpjes. M was al opgelucht dat niemand blikkerige muziek door de bus liet schetteren.

De bebouwing werd dunner. Twee meisjes met een hoofddoek stapten op, met in hun kielzog een koude vlaag, en M duwde haar blozende wangen in de vrieslucht.

Ze passeerden een takelwagen met daarachter een man in een donsjas die met een telefoon aan zijn oor drukke gebaren stond te maken, en daarachter zag M een auto in de berm steken, de achterlichten nog nutteloos knipperend. Op de bumper plakte een sticker: **BABY ON BOARD.**

De herinnering verraste M. Meteen was daar het beeld van de Toyota Celica, de knalrode sportwagen die haar vader tweedehands had gekocht. De lange motorkap met de verborgen koplampen – de auto slaapt, papa – en de merknaam die zo vrolijk over haar tong rolde, de vuurrode lak en het schuifdak; alles aan de auto was avontuurlijk, en duur waarschijnlijk. Waarom kwam de buurjongen anders meteen op zijn BMX aangefietst toen de wagen voor het eerst op de oprit stond? M vond haar vader stoer. En ja, in de kofferbak zat een roestgat, en de verwarming deed het niet altijd, maar daarvoor hadden ze triplex en paardendekens uitgevonden.

De achterbank was krap: haar voetjes bungelden over

de zitting. Ze hoefde nog geen gordel. In de console tussen de twee stoelen zaten een asbakje en een compartiment met gleufjes; daar moesten munten in, voor parkeermeters en winkelkarren, en M vond het fijn om met haar vingertop over het ijzeren rooster te ribbelen. Als je tegen de stof in streek, kon je hartjes in de voering tekenen. Hoog boven haar zat een lampje, en daarnaast het knopje waarmee het schuifdak openging. Dat mocht enkel op speciale dagen.

M herinnerde zich de ijsbloemen op het glas. Haar vader die met een krabbertje over de voorruit schraapte. De verwarming helemaal in het rood, de lauwe luchtstroom die beetje bij beetje het ijs deed smelten. Waarschijnlijk droeg ze die kriebelige wollen muts en wanten die met een touwtje door de mouwen van haar jas moesten. Buiten in het donker lag de sneeuw kniehoog opgetast.

Ze reden traag en toch, in de eerste bocht al, ging de auto schuiven. M voelde de kietel in haar buik, dezelfde kriebel wanneer papa haar optilde en haar in een vlotte beweging boven zijn hoofd in de lucht gooide: 'Als je hard genoeg met je armen flappert, vlieg je weg.'

Ingeduffeld in het stugge deken was M zich van geen gevaar bewust. Haar vader ving haar altijd op en trok haar in een knuffel tegen zijn baard. Stiekem wilde ze niet wegvliegen, ondanks zijn aanmoedigingen, en

stiekem wist ze ook dat mensen geen vogels waren. Dat hield haar niet tegen om hard te flapperen; ze deed haar best voor zijn schaterlach en prikkelbaard.

Het waren smalle dorpswegen die langs akkers en boomgaarden kronkelden. Er waren kleine hellingen waar haar moeder hard moest trappen, zeker als M achter op de fiets zat. Dan leunde ze harder tegen haar moeders rug om te helpen duwen. Maar als het koud was, dan voerde papa haar naar school, vroeger met een vierkante auto, nu met de Toyota Celica.

Na een tweede zwieper zag M hoe haar vaders kaken verstrakten. Hij bleef voor zich uit staren, liet een zucht ontsnappen en zei toen: ‘Maak maar een kruisje, kind.’

Ze voelde hoe de auto zich vulde met ernst. Ze gingen zelden naar de kerk. Doopsels, een huwelijk waarbij ze een witte jurk mocht dragen. Op school leerden ze aan de hand van prenten verhalen over Mozes en palmtakken en ezels, en ze zongen liedjes over hun vriendschap met Jezus. Het speelde zich allemaal in de wolken af, hoger dan papa kon gooien, en daar was het prettig.

M had gedwee haar hand van onder het deken gehaald en haar hoofd en hart en schouders aangeraakt.

Daar eindigde het beeld. Ze moet veilig op school zijn geraakt, en de Celica stond nog een aantal jaren in hun garage – waarom stond de auto op die winter nacht buiten? – tot haar vader de tweedeurs inruilde voor een

praktische gezinswagen. Nog jarenlang zou ze vanop de achterbank, haar voeten ondertussen stevig op de plastic mat, naar elke rode Celica wijzen, ervan overtuigd dat papa's auto in vreemde handen was gevallen; M leek niet te begrijpen dat wagens in grote aantallen van een fabrieksband rolden.

M herinnerde zich een zekere droefheid, misschien zelfs angst, en het momentum won aan gewicht: haar vader heeft nooit openlijk over godsdienst gesproken, hoe bang moet hij geweest zijn om haar om een kruisteken te vragen?

M verwonderde zich over de herinnering. Het plotse ervan. De helderheid. Hoe ze de scène jarenlang – decennialang – vergeten was, maar niet echt. Hoe haar brein gedachten voor haar kon verbergen. Haar geest die autonoom besliste: dit gaan we een kloeke dertig jaar verstoppen voor M en dan tevoorschijn halen als ze op de bus zit.

Raar genoeg bevatte de herinnering nog restanten, losse fragmenten die niet in de plot pasten. Een plastic telefoon van Fisher-Price, met een draaischijf en wiebelogen. Een gigantische pluchen Pink Panther waarvan ze de slappe ledematen soms vastknoopte om de knuffelbeer dan als een rugzak te dragen. Een ton waspoeder die altijd naar lavendel rook en als trommel kon dienen – waarom werden die kartonnen cilinders

niet meer gemaakt, nochtans zo leuk om mee te knutselen?

Knikkers.

M herinnerde zich nog een doos knikkers: het geklik van glas, de gladheid, de iris gevangen in de kogel.

Rafels.

Nog vijf haltes. Of waren het er vier?

M moest op haar telefoon kijken. Om zeker te zijn. Het blauwe bolletje op haar scherm toonde waar ze was, een conisch zoeklicht slurpte de buslijn op. Alles liep zoals het hoorde te lopen, en toch wantrouwde M de kaart; normaal was het omgekeerd, maar nu bevatte de plattegrond meer details dan de werkelijkheid. Op haar telefoon zag ze een straat, een pizzeria, een crèche en een boekhouderskantoor, maar voorbij het raam versperden witte stippen haar blik. Je zou er toch langs moeten kunnen kijken, zo veel sneeuw wervelde nu toch ook niet rond? Of werkten de vlokken als vuurvliegjes die het donker donkerder maken door het te verlichten?

M had het wonder maar één keer meegemaakt: de nacht die in vonken openbarst.

Voor haar deelden de meisjes met de hoofddoeken een telefoon. Ze waren een oude serie aan het bekijken, een

reeks over zes witte vrienden die hun dagen spendeerden in een koffiешop en om de haverklap in grappige misverstanden verzeilden. Niemand hoefde er ooit te werken, ook al woonden ze in New York, in appartementen zo groot als balzalen. Een van hen, de zweverige blondine, kwam zelfs rond als straatmuzikante.

M herinnerde zich hoe populair de reeks was in haar studententijd. Haar huisgenoten verzamelden zich stipt in de woonkamer, met een slaatje of een kom opgewarmde pasta op schoot, klaar voor een portie vertier. In die tijd moest je nog gewoon op tijd zijn voor een uitzending. Was je te laat, dan kon je enkel hopen op een herhaling, maar dat was niet hetzelfde: de aflevering was voorbij, het gelach al afgekoeld.

Nu klikte je op een link en het verleden speelde zich gedwee af op een draagbaar schermpje. M voelde zich plotsklaps oud. Tegelijk miste ze het verleden waarin de dingen gewoon voorbij gingen, waarin een moment tijdelijk was en nadien onherroepelijk verloren. Tegenwoordig bestond het nu uit een opeenstapeling van nu's – naarmate je meer tabbladen opende kon je de vensters op de wereld vermenigvuldigen; met je duim flitste je door al die vluchtige nu's, tot je brein een brij van beelden werd. Soms rukte M zich na een rondje scrollen los van haar telefoon, en keek ze verbaasd naar de stabiliteit en de rust en de stilte van de kamer, naar de massa ervan.

De traagheid van neerdwarrelend stof, het brommen van de koelkast, de kat slapend in haar mandje – het was bijna akelig.

Na de droefgeestige woontorens kwamen de residentiële wijken. Villa's, vakkundig verborgen achter hoge hagen, verstopt achter poorten en hekken. Brutalistische constructies en kloeke fermettes, bewaakt door camera's die elke verdachte beweging registreerden. Bordjes die bosdreven privé verklaarden. Het blauw vermoeden van een zwembad.

Zelfs de sneeuw leek hier duurder.

De door bomen omzoomde straten waren ijsvrij gemaakt, wat jammer was voor al die luxejeeps die er in warme garages van droomden om, net als in de reclame, hun talenten op arctische ondergrond te etaleren.

De afstand tussen de haltes was in deze buurt groter. De twee meisjes stapten af bij een verlaten hokje, op weg naar een emmer zeepsop of kinderen die om croisants jengelden.

Afgelaste hockeymatchen, mimosa's, haardvuren, skipakken die uit plastic hoezen werden getrokken. Toch maar een zonnebril en het zachte wit van valium.

De bomen maakten plaats voor niets. Deze vlakte verbaasde M altijd; de verre horizon, de schaarse bebou-

wing, de statige windmolens die haar aan Don Quichot deden denken.

Het platteland – dat perfecte woord, omdat het saai klinkt, en naar aardappelen ruikt.

Vlaktes maakten M ongemakkelijk. Ze was een stadsmens, haar blik was gewend aan hindernissen, aan steen die haar zicht versperde. Al dat ijle – de onzichtbare einder – bezorgde haar pleinvrees en ze was blij dat ze op een bus zat, beschut tegen het gebrek aan inhoud. Dit kale landschap leek wel experimenteel proza waarin een handvol woorden over een bladspiegel wordt uitgestrooid.

De buitensporige ruimte leek haar in tijden van oververhitte huizenmarkten een verspilling; iedereen die ze kende zocht een woning en zelfs met wildvreemden kwam het onderwerp bijna meteen ter sprake. Volwassenen, met een baan, twee banen, waren gedwongen om net als studenten samen te hokken in panden die eigenlijk onbewoonbaar waren. Je nam er de schimmel en het gebrek aan isolatie bij, niemand durfde bij de huisbaas te klagen over een verroeste douchekop of een kaduke boiler, er waren genoeg gegadigden voor een kamer met afbladderend behang en zicht op een blinde muur.

Overall in de stad hadden activisten de ‘Te Huur’-bordjes aangepast door de H te overschilderen met een D en het stadsbestuur had wel oren naar de bekommer-

nissen van haar kiespubliek, maar uiteindelijk gebeurde er weinig. De huurprijzen bleven stijgen, en wie toch een huis kon kopen, moest snel zijn: tijdens opendeurdagen wisselden panden in een kwartier van eigenaar.

M had nog enigszins geluk met haar verbouwde arbeiderswoning. Nochtans, aan mankementen geen gebrek. Als het lang regende raakte de afvoer verzadigd en moest ze een emmer in de woonkamer zetten, de kantelramen zorgden niet voor voldoende verluchting waardoor het in de winter muf rook, er zaten muizen in de spouwmuren, er was een vochtplek die elk jaar een groter stuk van de muur koloniseerde, en de huisbaas had beloofd dat het enkelglas op het gelijkvloers dra vervangen zou worden waardoor de stookkosten zouden dalen, en de dampkap – maar eigenlijk mocht ze niet klagen. Wat ze natuurlijk wel deed, omdat het anders verdacht leek; iemand die geen klaagzang afstak over zijn behuizing woonde ongetwijfeld in een paleis, of was op z'n minst rijk, of beschikte over een suikertante die haar stadsappartement gratis ter beschikking stelde, en dat vermoeden alleen al ontnam je elk recht van spreken.

Al deze braakliggende grond was een doorn in het oog van elke dakloze stadsbewoner.

M was niet alleen met die gedachte. Vlak voor ze de randgemeente bereikten stond in de berm een nieuw

paneel neergepoot. Een makelaar – netjes in blauw pak met de duim omhoog – kondigde de komst van een verkaveling aan. De horror van een buitenwijk: half-open bebouwing, identieke witte huizen, rij aan rij, in kaarsrechte straten vernoemd naar bloemen. Zaterdag waarop grasmaaiers simultaan gestart worden, met buurtbarbecues en verplichte vriendschappen, jongeren die landerig de lanen affietsen en jointjes en eerste kussen uitwisselen, het weekendgeklingel van een ijscokar, de gezamenlijke uittocht van pendelaars op maandagmorgen; de braafheid van de middenklasse die haar gefnuikte dromen inruilt voor betaalbare prefab en een speelbos.

Naast het paneel lag een bulldozer te doezelen in de poedersnieuw. Binnen enkele jaren zou de bebouwing als een betonnen tentakel de stad bereiken. Misschien zou er een tramlijn komen, en een nieuwe sporthal. Een dappere hipster zou bij het voetbalpleintje een koffietruck parkeren, en misschien was er, ondanks de overvloed aan moestuinen, nood aan een wekelijkse biomarkt.

Nog een generatie en dan was al dit nutteloze niets verdwenen.